

Hovedsynspunkter

Presteforeningens representantskap har behandlet Kirkerådets høringsdokument om ordning for utpeking av biskoper.

1. Presteforeningen går inn for at biskoper i Den norske kirke utpekes ved et valg, om nødvendig med to valgogangar slik at vinneren av valget har minst 50 % av stemmene.

I valget teller stemmeberettigede i bispedømmet 2/3, hvorav leke stemmeberettigede 50 %, vigslede prester, kateketer, diakoner og kantorer 50 %.

Stemmeberettigede på nasjonalt nivå teller 1/3. Presteforeningen ønsker at proster og professorer fortsatt skal være stemmeberettigede ved bispevalg i Den norske kirke. Presteforeningen mener at disse to gruppene ivaretar de nasjonale hensyn ved utpeking av biskoper, i tillegg til vektlegging av kandidatene sin teologiske kompetanse. Proster og professorer bør ha stemmerett uavhengig av om det blir en ren valgmodell, eller en fortsatt sentral tilsetning av biskoper. Blant de teologiske professorer bør stemmeretten begrenses til de som er ordinert til kirkelig tjeneste.

Ved valg av preses teller nasjonale stemmeberettigede 80 % og stemmeberettigede i tilsynsområdet for preses 20 %.

2. Presteforeningen går inn for at biskopene velges for åremålsperioder på 6-10 år. Kirkerådet blir bedt om å utarbeide forslag på en ordning som ikke kommer i konflikt med arbeidsmiljøloven.

3. Nominasjonsordning for biskoper blir som i dag. Kravet til forslagsstillere ved supplerende nominasjon senkes. Det etableres egen nominasjonsordning for preses.

4. Presteforeningen foreslår at det før avstemningen avholdes en offentlig høring med alle nominerte kandidater (inkl. supplerende nominasjon). Dette skal sammen med nominasjonsprosessen ivareta hensynet til kvalifisert vurdering av kandidatene i prosessen. Høringen skal legge vekt på sentrale områder i biskopenes tjeneste som teologi, ledelse og kommunikasjon. Høringen streames og legges offentlig tilgjengelig i avstemningsperioden.

Innledende bemerkninger

I Kirkerådets høringsdokument brukes hensynet til «Kirkerådet sitt helhetlige kirkeledelsesansvar på nasjonalt nivå» som et argument/moment i vurderingen. Det kan diskuteres om det er Kirkerådet som skal ha et slikt helhetlig nasjonalt kirkeledelsesansvar, eller om ikke det er noe som bør ligge til Kirkemøtet, og at det kan være viktig å etablere en viss maktfordeling og noen "checks and balances" i kirkeordningen, ikke minst for å sikre at bispetjenesten ikke entydig underordnes Kirkerådet. Dette blant annet for å ivareta den etablerte "embete og råd"-tenkningen om samvirke mellom den vigslede tjenesten med ord og sakrament og valgte representanter for kirkemedlemmene i kirkens styringsstruktur, og for å understreke at biskopenes læremessige mandat ikke er underordnet Kirkerådets økonomiske og administrative kirkeledelsesmandat.

For det andre betrakter høringsnotatet biskopene som ansatte ledere i kirken. Med etableringen av det nasjonale rettssubjektet hvor bispedømmene inngår, står man i fare for å gjøre biskopene til

mellomledere i organisasjonen, underordnet en nasjonal toppledelse. Det synes som tilsetning i Kirkerådet gjør Kirkerådet til det overordnede topporganet med preses som nasjonal toppleder for biskopene. Det er en vesentlig endring i forhold til tidligere når biskopene var «overøvrighetspersoner» forankret i Grunnloven. Presteforeningen har tidligere framholdt behovet for å sikre en viss uavhengighet og ikke-underordning for biskopenes del. Biskopene har vært selvstendige i sin embetsutførelse, og har ikke tidligere vært underordnet verken Bispemøtet, preses eller Kirkerådet.

Viktige hensyn ved valg av biskoper

I høringsnotatet vektlegges en rekke hensyn som ordningen for utpeking av biskoper skal ivareta:

- Mulighet til bred nominasjon av kandidater
- Sikre bred demokratisk innflytelse og kvalifisert vurdering av kandidatene i prosessen
- Hensynet til både bispedømmets ønsker og helhetskirkelige hensyn
- Sikre rimelig balanse mellom den vigslede tjeneste og valgte rådsmedlemmer ("embete og råd")
- Sikre bredde i det teologiske landskapet og ivareta en kjønnsbalanse

Presteforeningen vil tilføye som et viktig hensyn at den som velges som biskop skal ha bred kirkelig tillit og tillit i bispedømmet som grunnlag for sin tilsynstjeneste. Dette er hovedbegrunnelsen for at Presteforeningen går inn for valg av biskop, om nødvendig etter to valgog ganger, slik at vinneren har minimum 50 % av stemmene.

Den foreslåtte nominasjonsordningen ivaretar mulighet til bred nominasjon av kandidater både ved bispedømmerådets nominasjonsprosedyre og muligheten for supplerende nominasjon. Adgangen til supplerende nominasjon bør gjøres noe enklere ved å senke kravet til antall forslagsstillere.

Presteforeningen mener bispevalget bør legges til de grupper som særlig omfattes av biskopens tilsyn. Det gjelder både menighetene, ved demokratisk valgte representanter, og de vigslede tjenestene. Ut fra dette er det ikke behov for endringer når det gjelder hvilke grupper som har stemmerett i det aktuelle bispedømmet.

Presteforeningen foreslår at hensynet til kvalifisert vurdering av kandidatene styrkes ved at det innføres en offentlig høring (utspørring) av kandidatene som gjøres offentlig tilgjengelig i avstemningsperioden.

Presteforeningen støtter en vekting der stemmene fra bispedømmet veier tyngst i avstemningen (2/3).

Balansen mellom den vigslede tjeneste og valgte rådsmedlemmer bør ivaretas som i forslaget (50-50) på bispedømmenivå.

Presteforeningen mener teologisk bredde må ivaretas i nominasjonen av kandidater, og at variasjoner i kirkegeografi mellom bispedømmene i noen grad vil kunne ivareta dette.

Presteforeningen er opptatt av en god kjønnsbalanse i bispekollegiet og i kirken generelt. Presteforeningen mener hensynet til kjønnsbalanse må ivaretas i nominasjonen, ved at det nomineres minst 40 % av hvert kjønn.

Et hensyn Kirkerådet ikke omtaler, men som har vært omtalt i debatten, er hensynet til teologisk fagkompetanse på doktorgradsnivå i bispekollegiet. Selv om slik fagkompetanse er ønskelig i

bispekollegiet, ser ikke Presteforeningen at et slikt hensyn kan ivaretas gjennom formelle ordninger i en luthersk kirke hvor bispetjenesten grunnleggende sett er prestedtjeneste med tilsynsfunksjon.

Det er også ønskelig at biskoper har lederkompetanse og ledererfaring. Også her er det vanskelig å formalisere krav.

Hensynene til teologisk (og evt. kirkepolitisk) bredde, teologisk fagkompetanse, lederkompetanse og – erfaring, kjønnsbalanse m.v. må etter Presteforeningens oppfatning vektlegges i nominasjonsprosessen, i presentasjonen av kandidatene og i den foreslåtte offentlige høringen av kandidatene.

Presteforeningen mener prosedyrene rundt nominasjon, supplerende nominasjon, valg og opptelling bør utformes slik at prosessen ved bispevalg kan avvikles i løpet av 6 til 8 uker.

Nominasjon (§ 2)

Presteforeningen mener dagens nominasjonsordning fungerer godt, men at kravet til nominasjon må være 40 % av hvert kjønn. Presteforeningen støtter derfor Kirkerådets forslag til nominasjonsordning, som gjør det mulig å ivareta en slik kjønnsbalanse ved supplerende votering plass for plass.

Presteforeningen mener forslaget om å utelukke biskopen fra nominasjonsprosessen ikke er heldig. Det medfører behov for et unntak i Regler om bispedømmerådets virksomhet § 5. om vedtaksførhet, som fastsetter at bispedømmerådets vedtak ikke er gyldige hvis ikke biskopen (fungerende biskop) og minst 3 andre medlemmer er til stede og gir stemme i saken. (Eventuelt må § 2 inneholde en regel om at fungerende biskop møter i biskopens sted i denne saken, men det vil kunne inntreffe at fungerende biskop er inhabil fordi vedkommende vurderes for nominasjon.)

Supplerende nominasjon (§ 3)

Presteforeningen foreslår at kravet til antall stemmeberettigede for å stille kandidater ved supplerende nominasjon, reduseres til 60 forslagsstillere fra minst 3 prostier.

Stemmerett (§ 4)

Presteforeningen støtter forslaget til stemmeberettigede grupper på bispedømmenivå. På nasjonalt nivå erstattes Kirkemøtets medlemmer av prostene og av teologiske professorer som er vigslet i Den norske kirke.

Presteforeningen støtter at menighetsrådsmedlemmene avgir individuell stemme ved bispevalg.

Valg av biskop (§ 5)

Som avsnitt tre i § 5 tas inn bestemmelser om en offentlig høring (utspørring) av kandidatene før avstemningen finner sted.

Nominasjon og valg av preses i Bispemøtet (§ 7)

Presteforeningen mener det kan vurderes å gi anledning til supplerende nominasjon ved valg av preses, men at det da kreves et antall forslagsstillere fordelt på minst tre bispedømmer.

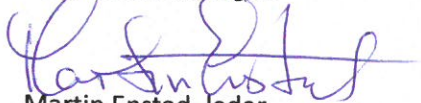
Ved valg av preses foreslår Presteforeningen at stemmene vektet slik:

- Vigslede medlemmer av Kirkemøtet: 40 %
- Leke medlemmer av Kirkemøtet: 40 %
- Vigslede tilsatte i Nidaros domprosti: 10 %
- Menighetsrådsmedlemmer i Nidaros domprosti: 10 %

Presteforeningen mener det kan vurderes å innføre et lengre åremål for preses på 6-12 år. Åremålet bør ikke kunne forlenges. Det må ikke være til hinder for å bli valgt til preses at man har mindre enn fullt åremål igjen til pensjonsalder. Dersom preses ikke oppnår pensjonsalder i løpet av åremålsperioden, tilbys avtroppende preses en egnet kirkelig retrettstilling.

Oslo 16.03.2017

For Presteforeningen

Martin Enstad, leder